Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 1 0 2 5 3 1 2 2

JESENSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

Izpitna pola 2

Ponedeljek, 30. avgust 2010 / 120 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva konceptna lista in dva ocenjevalna obrazca.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.
Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca). Svojo šifro vpišite tudi na konceptna lista.

Izpitna pola vsebuje 5 filozofskih besedil, od katerih izberite eno in napišite komentar, ki naj obsega najmanj 600 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 22.

Pišite **v izpitno polo** z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Pred komentar prepišite avtorja besedila in naslov dela, ki ste ga izbrali. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljivo besedilo bo ocenjeno z nič (0) točkami. Osnutek komentarja pišite na konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

© RIC 2010

Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia

Prazna stran

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA FILOZOFSKEGA BESEDILA

Izberite besedilo iz dela, ki ste ga obravnavali na pripravah (za Platonovo *Državo* sta na voljo dva različna prevoda istega besedila – izberite prevod, ki ste ga uporabljali na pripravah). V njem se obravnava neki filozofski **problem** (oziroma problemski sklop). Napišite enovit komentar v obliki eseja, ki naj bo dolg najmanj 600 besed; odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, za kateri problem gre; obravnavajte in razložite filozofovo rešitev problema, umestite jo v širši **tematski in pojmovni okvir** celotne knjige (**ne obnavljajte celotne knjige**, temveč predstavite le tisto, kar je nujno potrebno za razumevanje odlomka) ter poskušajte razviti in utemeljiti svoj komentar dane rešitve. Del besedila in nekateri pojmi so tiskani poudarjeno – v komentarju jim namenite posebno pozornost.

1. PLATON: DRŽAVA

A. Prevod Jožeta Košarja

»Ali tisti, ki veruje v lepe stvari, v lepoto samo pa ne, in ki ne more slediti, če mu kdo skuša pokazati pot k njenemu spoznanju, živi v sanjskem ali resničnem svetu? Pri tem pomisli tole: sanje nam veljajo za stanje, v katerem nimamo – speči ali budni – podob stvari za podobe, temveč za stvari same, ali ne?«
»Res je. Za takega človeka pravimo, da sanja.«
»In narobe: ali je buden ali sanja tisti človek, ki veruje v lepoto samo po sebi in jo lahko kakor tudi stvari, ki so pri njej soudeležene, gleda, ne da bi imel stvari za lepoto ali lepoto izenačeval s stvarmi?«
»Seveda je buden.«
»Duhovno dejavnost tega moža imenujemo po pravici spoznanje, ker nekaj spoznava, duhovno dejavnost prvega pa domnevanje, ker samo nekaj domneva.«
»Pravilno.« (168–169)

B. Prevod Gorazda Kocjančiča

»Se ti zdi, da tisti, ki priznava lepe stvari, same lepote pa ne priznava niti ne more slediti, če ga kdo vodi do njenega spoznanja, živi v sanjah ali resničnosti? Razmisli o naslednjem: ali ni sanjanje to (stanje), ko – najsi spimo ali smo budni – nečesa, kar je drugemu podobno, nimamo za podobno, ampak za to sámo, čemur je podobno?«
»Vsaj jaz bi gotovo rekel, da takšen človek sanja,« je odgovoril.
»Kaj pa naslednje: se ti zdi, da živi v sanjah ali resničnosti tisti človek, ki nasprotno misli, da Lépo samo (je) nekaj in je zmožen gledati tako To kot (vse), kar je v Tem udeleženo, ne da bi imel stvari, ki so (v Tem) udeležene, za To niti To za stvari, ki so (v Tem) udeležene?«
»Celo zelo v resničnosti (živi),« je odvrnil.
»Razumevanje tega človeka potem pravilno imenujemo spoznanje, saj spoznava, (razumevanje) prvega pa mnenje, saj domneva?«
»Seveda.« (476c–476d)

2. ARISTOTEL: NIKOMAHOVA ETIKA

Sredine glede na nas pa ne smemo tako razumeti. Če je npr. nekomu deset min hrane preveč, dve mini pa premalo, tedaj učitelj telovadbe ne bo vsem predpisoval hrane le v teži šestih min. Kajti ta količina je lahko enemu preveč, drugemu premalo: Milonu bo premalo, začetniku v telovadbi pa preveč. Podobno velja tudi za tek in borjenje. ***Zato se vsak razumen človek ogiblje pretiravanja in pomanjkanja ter išče in si izbere sredino, in sicer ne sredino stvari, ampak sredino glede na sebe.*** (84)

3. DESCARTES: MEDITACIJE

In tako jasno vidim, da ***je gotovost in resničnost vsakršne vednosti odvisna samo od spoznanja resničnega Boga, tako da nisem o nobeni stvari mogel popolnoma vedeti ničesar, preden nisem poznal Boga***. Zdaj mi je lahko popolnoma znanih in gotovih nešteto stvari tako o Bogu samem in drugih ***predmetih čistega uma kakor o vsej telesni naravi, ki je predmet čiste matematike***. (V/16)

4. KANT: KRITIKA PRAKTIČNEGA UMA

Živi le še iz dolžnosti, ne pa zato, ker bi mu življenje vsaj malo ugajalo.
Takšno je pravo gonilo čistega praktičnega uma. To gonilo ni drugega kot čisti moralni zakon sam, kolikor nam da čutiti vzvišenost naše lastne nadčutne eksistence in kolikor subjektivno, v ljudeh, ki ***se hkrati zavedajo svojega čutnega bivanja in z njim povezane odvisnosti od svoje narave, ki je v tem pogledu močno patološko aficirana, proizvaja spoštovanje do njihove višje določitve***. (87)

5. NIETZSCHE: H GENEALOGIJI MORALE

Človek je vse predolgo motril svoja naravna nagnjenja z »zlim pogledom«, tako da so se le-ta v njem končno spojila s »slabo vestjo«. Na sebi bi bil možen neki nasproten poizkus – toda kdo je dovolj močan za to? – namreč ***nenaravna nagnjenja, vse tiste onstranske aspiracije, vse, kar je nasprotno čutom, instinktom, naravi, živali, skratka dosedanje ideale, vse življenju sovražne ideale, ideale, ki obrekujejo svet, spojiti s slabo vestjo***. Na koga naj se danes obrnemo s takšnimi upi in zahtevami? … S tem bi imel proti sebi ravno *dobrega* človeka; in s tem, kot se spodobi, lenobne, pomirjene, nečimrne, sanjaške, utrujene…. Kaj globlje žali, kaj temeljiteje ločuje, kot dovoliti, da se pokaže nekaj strogosti in visokosti, s katero obravnavamo sebe? In zopet, kako ustrežljivo, kako ljubeznivo se nam kaže svet, kako hitro delamo tako, kot ves svet, in se »prepuščamo tako, kot se ves svet! … Za oni cilj bi potrebovali *drugačno* vrsto duhov, kot so verjetni prav v tem obdobju: skozi vojne in zmage okrepljeni duhovi, za katere so zavojevanje, pustolovščina, nevarnost postali potreba; za to bi bilo potrebni privajanje na oster višinski zrak, na zimske pohode, vsekakor na led in gore, za to bi bila potrebna celo neka vrsta sublimne zlobe, neka skrajna, najbolj samogotova prešernost spoznanja, ki pripada velikemu zdravju, potrebno bi bilo, na kratko in dovolj žalostno, prav to *veliko zdravje*! (281–282)

AVTOR BESEDILA IN NASLOV DELA

Prazna stran